

A pulai alginit halfossziliáinak őslénytani és paleoökológiai vizsgálata

Pászti Andrea
(ELTE Őslénytani Tsz.)

A Pannon-medencében zajló fiatal bazaltvulkanizmus 3-5 millió évvel ezelőtt Pulán speciális környezetben maar jellegű vulkáni tufagyűrűt hozott létre, melyben algák halmozódtak fel. Az algamaradványok réteges felhalmozódásának eredményeként alginit, illetve helyenként magas szervesanyagtartalmú olajpala képződött. A Tapolcai Bazalt Formációra a Pulai Alginit Formáció képződményei települnek, ebből kerültek elő a halfossziliák, növényi és egyéb gerinces maradványok. 2000 őszén kezdtem el gyűjteni az alginitbánya északi faláról a halmaradványokat, de a tárolóközet szerkezete miatt a leletek tartósítása igen sok problémát jelentett, így a határozás is nehézkes volt. A halmaradványokon kívül növénymaradványok is kerültek elő, melyeket Hably Lilla segítségével határoztam meg. Ezek a következők voltak: *Quercus kubinyii*, *Ulmaceae* gen., *Salix* sp. A növénymaradványok alapján széleslevelű, lombhullató fajokból álló mezofita erdős vegetációra lehet következtetni. Egy egynapos gyűjtés során emlős csontmaradványokat találtam, melyeket szarvas kézközép- lábközépcsontjának és ujjpercnek határoztam. Az előkerült emlős csontmaradványok úgy kerültek a tóba, hogy a szárazföldi állatok ezt az elmocsarasodó tavat ivóhelyként használták, a mocsaras területen megcsúsztak belesüllyedtek az iszapba és belefulladva tetemük megőrződött. A 36 halmaradvány közül 11-et találtam határozásra alkalmasnak a rossz megtartás miatt. Ezt a 11 példányt rendszertanilag a következőképpen tudtam elkülöníteni: *Perca fluviatilis* (csapósügér) 1 példány, *Perca* sp. 1 (sügér) 7 példány, *Perca* sp. 2 (sügér) 2 példány és *Leuciscus cephalus* (fejes domolykó) 1 példány. A meghatározott halmaradványok alapján a következőkre jutottam: A krátertó vize felsósvízi lehetett, ami erőteljesen a kiédesedés felé tartott, maximum 3 ‰ sótartalmú vízben élhettek, míg a víz pH-ja 7,5- 8 között mozoghatott. A vízoszlop teljes mélysége nem valószínű, hogy 10-15 méternél mélyebb lehetett, még az átlagos évi vízhőmérséklet 10-12 °C volt. A leletek viszonylag teljes megőrződése nyugodt, zavartalan üledékképződési ciklusra utal. A növényevő és ragadozó halfajok jelenléte is arra utal, hogy a krátertó huzamosabb ideig (kb. 50 000-80 000 évig) létezett és teljes biocönózis jellemezte.

